

Mit kell tudni a lovak féregélősködői elleni védekezésről?

Farkas Róbert

SZIE ÁOTK Parazitológiai és Állattani Tanszék, 1078 Budapest, István u. 2.

Farkas.Robert@aotk.szie.hu

Aligha van olyan lótartó, aki ne hallott volna a paraziták okozta bántalmakról. A lovak belében, esetenként más szerveiben tartózkodó, ún. belső élősködők legtöbbször semmilyen tüneteket nem okoznak. Emiatt sokan úgy gondolják, hogy nem is kell ezek ellen védekezni, vagy egy-egy parazitaellenes készítmény időnként történő adásával elintézettnek vélik a féregélősködők elleni védekezést. A külföldi és a hazánkban is sokasodó tapasztalatok azonban nem ezt a szemléletet igazolják! Az értékes állatok egészségének megőrzése érdekében az állatorvosokon kívül az állatok tulajdonosainak és gondozóinak is a korábbinál többet kell tudni a lovak fontosabb parazitáiról és az ezek elleni eredményes védekezés lehetőségeiről. Megkérdezhetik, hogy miért. Mindenekelőtt azért, mert nem szabad elfelejteni, hogy a férgek akkor is kedvezőtlenül befolyásolják a lovak fejlődését, más betegségekkel szembeni ellenálló képességét, a vakcinázás hatékonyságát és az állatok teljesítményét, amikor nem okoznak szemmel látható megbetegedést! Másfelől a paraziták elleni védekezés azért is fontos, mert ha nem is gyakran, de előfordulnak olyan esetek, amikor a féregélősködők súlyos megbetegedést, sőt nem egyszer a lovak elhullását okozzák. Esetenként ez akkor következik be, amikor takarékosági ok, tudatlanság vagy hanyagság miatt nem vagy csak öletszerűen, hében-hóban féregtelenítik az állatokat. Meglepőnek tűnhet, de a hazai tapasztalatok is azt mutatják, hogy a legtöbb helyen a rendszeresen végzett féregtelenítések ellenére okoznak közvetett és közvetlen károkat a paraziták.

A féregélősködők elleni sikeres védekezés érdekében mindenekelőtt tudni kell, hogy a lovak milyen parazitákkal fertőzöttek. A hazai lótartók körében végzett kérdőíves vizsgálatok szerint a megkérdezettek többsége, közel 90 %-a azt válaszolta, hogy sohasem végeztetett parazitológiai vizsgálatot! Ebből arra lehet következtetni, hogy a legtöbb állattartó bár elvégezte, vagy elvégeztette a lovak féregtelenítését, valójában azonban nem tudja, hogy szükség volt-e erre, illetve a féregellenes készítmény elpusztította-e az állatokban élősködő összes parazitát!

Hazánkban számos féregellenes készítményt lehet vásárolni a lovak részére, de nem mindegy, hogy melyiket használják, mivel ezek parazitaellenes hatása esetenként lényegesen eltér egymástól! Évtizedeken át a kezelések elsődleges célja a lovak vastagbelében élősködő fonálférgek elpusztítása volt, mert vándorló lárváik gyakran okoztak kólikát, nem ritkán elhullással járó bélbetegségeket. Ma már hatásos készítményekkel lehet védekezni ellenük, ezért ezeknek a parazitáknak a jelentősége világszerte, így hazánkban is háttérbe szorult.

Az elmúlt évtizedben végzett vizsgálatok alapján a legeltetett lovak vékony- és főleg a vastagbelében élősködő galandférgeknek világszerte számottevő állat-egészségügyi és gazdasági jelentősége van. Napjainkban a belső élősködők elleni védekezéskor tudnunk kell, hogy ezek a paraziták vajon fertőzik-e lovainkat, hiszen a hagyományosan használt féregellenes készítmények hatástalanok vagy csak részben képesek elpusztítani a galandférgeket! A lovak galandférgessége régóta ismert bánalom. A paraziták sajátos életmódjával magyarázható, hogy csak a legeltetett vagy a fertőzött legelőről származó takarmánnyal etetett állatokban alakulhat ki ez a parazitózis. Hosszú időn át úgy gondolták, hogy ritkán fordul elő, és nem okoz állat-egészségügyi problémát, mivel megfelelő vizsgálati módszer hiányában csak elvétve állapították meg. Az újabb ismeretek szerint azonban a férgek számottevően befolyásolhatják az állatok egészségi állapotát, szerepük lehet a kólikás tünetek kialakulásában is! Gyakorisága országonként és állományonként nagy eltérést mutat. Bármely korú és ivarú egyedben előfordulhat, de az idősebb lovaknál, és általában az őszi és téli hónapokban gyakoribb. A korábban galandférges állatok ismételten fertőződhetnek, mert szervezetükben nem alakul ki tartós védettség a férgekkel szemben. A fertőzöttség súlyosságától függően a paraziták mechanikailag és kiválasztott anyagaik révén zavarják a belek működését, emiatt a táplálékfelszívódás zavart szenved, az állatok kondíciója romlik. Galandférgesség miatt bélcsavarodás, a bélfal betüremkedése vagy megrepedése, hashártyagyulladás és ezek miatt az állat elhullása is bekövetkezhet.

A galandférgesség hazai elterjedtsége, jelentősége pontosan nem ismert. Korábban mindössze néhány esetben említették meg a bánalom sporadikus előfordulását. A legeltetett lovak számának a növekedésével egyidejűleg azonban hazánkban is mind gyakrabban kerül megállapításra. Az utóbbi években megkezdett parazitológiai felmérések eddigi eredményei szerint az ország számos régiójában, különösen a dunántúli megyékben, így pl. Somogyban és Zalában tartott állományokban fordul elő. A 18 állományból származó bélsárminták vizsgálatainak adatai szerint ezek felében fordult elő galandférgesség. A fertőzött lovak

aránya 3,1% és 30,0% között változott azonban az élő állatok fertőzöttségének megállapítására irányuló, általában csak egyszer végzett vizsgálat korlátai miatt nem kizárt, hogy több állomány és ló volt fertőzött galandférgelkkel!

A galandférgesség hazai elterjedésének számos oka lehet. A galandférges lovak külföldről történő behozatala, és a fertőzöttek belföldi ide-oda szállítása mellett az is szerepet játszhatott, hogy évtizedeken át nem fordítottak figyelmet a bántalom vizsgálatára, másfelől a közelmúltig nem volt forgalomban olyan készítmény, ami a fonálférgelk mellett alkalmas lett volna a galandférgelk elpusztítására is! Szerencsére mára már megváltozott a helyzet, és a világ számos országához hasonlóan hazánkban is kapható olyan készítmény, ami a galandférgelk ellen leghatásosabb hatóanyagot, a prazikvantelt is tartalmazza. A hazánkban forgalmazott Promectin Plus pasztával végzett kezeléseket követő egy hét múlva már nem voltak galandférgelk a korábban fertőzött lovak bélsarában, és az ezt követő két hónapban sem lehetett kimutatni ezeknek a parazitáknak a jelenlétét. A készítmény kiváló galandférgelkellenes tulajdonsága mellett azt is meg lehetett figyelni, hogy a készítmény másik hatóanyaga, az abamektin hatásos volt az állatok vastagbelében tartózkodó fonálférgelk, az ún. kis strongylidák ellen, amelyeknek a lárvái esetenként a lovak enyhébb-súlyosabb megbetegedését, sőt elhullását is okozhatják.

A galandférgelkkel fertőzött állományoknál kerülni kell a lovak fertőzött legelőn történő tartását, illetve az ilyen helyekről származó fű etetését. Amennyiben ez nem valósítható meg, úgy rendszeres időközönként, legalább negyedévente végzett féregtelenítéssel érhető el a legelők parazitás fertőzöttségének fokozatos csökkenése, majd a bántalom felszámolása.

Befejezésül ismét szeretném kihangsúlyozni, hogy a lovak egészségének védelme érdekében az eddigieknél nagyobb figyelmet kell fordítani a féregélősködőkre. A sikeres és egyben gazdaságos védekezés kidolgozása érdekében ma már elengedhetetlen követelmény az együtt tartott lovak parazitás fertőzöttségének, és az alkalmazott készítmény(ek) hatékonyságának időnként elvégzett szakszerű ellenőrzése. Az utóbbira azért van szükség, mert a régóta és/vagy nem szakszerűen alkalmazott szerek egy idő után hatástalanná válhatnak egyes paraziták ellen! Végezetül azt tudom tanácsolni a lótartóknak, hogy a parazitaellenes szer(ek) kiválasztásához és a védekezési programok elkészítéséhez állatorvosok segítségét kérjék!